

Nurmijärven kestävä kasvu -ohjelman (NUUKA) päivittäminen ja NUUKA:n toimenpidesuunnitelman asettaminen

Kunnanhallitus 18.01.2021 § 10
1116/00.01.02.01/2020

Kunnanvaltuusto vahvisti kokouksessaan 12.6.2019 (KV 50/2019) Nurmijärven kestävä kasvu -ohjelman vuosille 2020-2026. Ohjelmassa ydintavoitteeksi on asetettu lainakantarajoite, jonka tehtävänä on ollut muodostaa kunnan talouden ja toiminnan suunnittelulle reunaehdot ohjelman voimassaolokaudelle 2020-2026.

Lainakantarajoite ohjaa vuosittain osana talousarviovalmistelua kunnan käyttötalouden ja investointien asettamista sekä tarpeen mukaan tulorahoituksen tarkistamista koskevia toimenpiteitä. Kuluvaan vuoden talousarvio on ollut ohjelman ensimmäinen toimeenpanovuosi.

Kunnan pitkän aikavälin talousennuste (päiv. 1/2021) on heikentynyt merkittävästi edellisestä NUUKA-ohjelman valmistelun pohjana olleesta ennusteesta (päiv. 6/2019). Ennusteen heikentymiseen on vaikuttanut erityisesti koronapandemian vaikutukset kunnan verotulojen kehitykseen. Myös sosiaali- ja terveystenonien kasvukehitys on vuosina 2018 ja 2019 näyttänyt ennakoitua synkempänä.

Vuonna 2018 kunnan tilikauden tulos oli 12,1 milj. euroa alijäämäinen ja vuonna 2019 15,8 milj. alijäämäinen. Tilikauden 2020 tuloksen ennustetaan valtion kuntatalouden koronatuista johtuen toteutuvan alkuperäisen talousarvion tasolla, noin 7 milj. euroa ylijäämäisenä. Ilman valtion kertaluonteisia koronatuksia painuisi tilikauden alijäämä yli 5 milj. euroon. Pitkän aikavälin talousennusteen mukaan kunnan talous tulee heikentymään nopeasti, sillä valtion koronatuksia eivät korjaa rakenteellista epäsuhtaa kunnan vuotuisten tulojen ja menojen välillä. Tilikausien ennustetaan lähitulevaisuudessa kääntyvän uudelleen alijäämäisiksi ja velkaantumisen ennakoitaan kiihtyvän voimakkaasti, mikäli sopeutustoimia kunnan käyttö- ja investointitaloudessa sekä tulorahoituksessa ei tehdä. Edelliseen ennusteeseen nähden kunnan talouteen on muodostunut yli 100 milj. euron lisärahoitusvaje kuluvalle vuosikymmenellä.

Kuntalain 110 §:n 3. mom. edellyttää kunnan taloussuunnitelman olevan tasapainossa tai ylijäämäinen. Lisäksi kunnan tulee huolehtia siitä, että käyttötalous ja investointitalous on rahoituskellisesti mitoitettu oikein kunnan tulorahoituksen kantokykyyn nähden. Muutoin velkaantuminen tulee kiihtymään ja kasvamaan lopulta kohtuuttoman korkeaksi, samalla heikentäen kunnan taloudellista liikkumavaraa toteuttaa elinvoiman kannalta tärkeitä investointeja pitkällä aikavälillä.

NUUKA-ohjelman ja NUUKA:n toimenpidesuunnitelman valmistelu

Kunnan muuttuneen talousennusteen perusteella kunnanhallitus on kokouksessaan 17.8.2020 (KH 168/2020) päättänyt käynnistää Nurmijärven kestävä kasvu -ohjelman (NUUKA) toimenpidesuunnitelman valmistelun. Kunnanhallitus on toiminut valmistelutyön ohjausryhmänä.

NUUKA:n toimenpidesuunnitelmassa on esitetty toimenpiteet kunnan käyttötalouden sopeuttamiseksi. Toimenpidesuunnitelman lähtökohtana on, että lakisääteinen palvelutuotanto ja sen järjestämistä tukeva pitkän aikavälin investointikyky turvataan ilman kunnan kohtuutonta velkaantumista. Toimenpidesuunnitelmassa toimenpiteet kohdistuvat sekä rakenteellisiin uudistuksiin että suoriin menojen leikkauksiin. Lisäksi osa toimenpiteistä keskittyy tulojen lisäykseen omaisuuden realisoinnin sekä taksojen korottamisen kautta. Rakenteellisilla uudistuksilla tavoitellaan toimintaprosessien tehostamista.

Sopeutustyö on kohdentunut kunnan kaikkiin toimialoihin sekä Aleksia -liikelaitokseen. Esitetyt toimenpiteet ajoittuvat vuosille 2021-2025. Esitetyillä toimenpiteillä on merkittävä vaikutus kunnan talouden kehitykseen. Erityisesti pysyvien säästöjen merkitys kunnan taloudelle on suuri, kun huomioidaan säästöjen kumulatiivinen vaikutus pitkällä aikavälillä. Kertaluontoiset sopeutustoimet, kuten omaisuuden realisoinnista syntyvät myyntitulot parantavat kunnan taloutta vain hetkellisesti.

Osana NUUKA:n toimenpidesuunnitelman valmistelua on valtuustolle järjestetty neljä seminaaria loppuvuoden 2020 ja alkuvuoden 2021 aikana. Lisäksi kunnan taloudellista tilannetta sekä toimenpidesuunnitelman sisältöä on käyty läpi lautakunnissa, Aleksia -liikelaitoksen johtokunnassa sekä yhteistyöryhmässä. Kuntalaisille on avattu kunnan verkkosivuille NUUKA-teemasivusto, johon on koottu materiaalia kunnan talouden sopeuttamistyöhön liittyen. Lisäksi kuntalaisten osallistamiseksi järjestettiin 12.1. NUUKA-info livestriimi, jossa käsiteltiin sopeuttamistyön taustoja, valmisteltuja sopeutustoimia sekä vastattiin kuntalaiskysymyksiin. Lautakunnat ja Aleksia -liikelaitoksen johtokunta ovat antaneet liitteenä olevat lausuntonsa talouden sopeuttamisesta. Myös vaikuttamistoimielimistä nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto ovat antaneet lausuntonsa. Valmisteluvaiheita on kuvattu tarkemmin NUUKA-ohjelman luvussa 1.4.

NUUKA:n toimenpidesuunnitelmassa asetettujen toimenpiteiden vaikutusten arviointia on syvennetty loppuvuodesta 2020 toteutetulla ennakkovaikutusten arviointimenettelyllä. Arviointimenettely on toteutettu kunnan asiantuntijoista koostuvana moniammatillisena asiantuntijaraatina. Vaikutusten arviointia on syvennetty erityisesti niiden toimenpiteiden osalta, joilla on arvioitu olevan oleellisia vaikutuksia palvelunkäyttöihin ja kunnan talouteen. Vaikutusten arvioinnin tulokset on sisällytetty liitteenä olevaan NUUKA:n toimenpidesuunnitelman taustamuistioon.

Toimenpidesuunnitelman valmistelun rinnalla varsinaista NUUKA-ohjelmaa on päivitetty erityisesti ohjelman voimassaoloajan ja lainakantarajoitteen osalta. Voimassaoloaika on nostettu vuoteen 2029 saakka ja ohjelmakauden lopun lainakantarajoite on asetettu 265 milj. euroon. Lisäksi ohjelman prosessitavoitteita ja periaatelinjauksia on täydennetty ja ajantasaistettu. Myös kunnan ohjeellista investointien 10-vuotiskehysuunnitelmaa on arvioitu uudelleen osana investointitalouden sopeuttamista. NUUKA-ohjelman aikana toteutettavien investointien kokonaismäärä vaihtelee skenaariosta riippuen 280 miljoonasta 360 miljoonaan euroon. Sopeutustarve vaihtelee sopeuttamattomaan investointiohjelmaan nähden eri skenaarioissa 90 miljoonasta 170 miljoonaan euroon.

Yhteenveto talouden sopeuttamisen kokonaisuudesta ja pohjaesityksestä

Kunnan talouden sopeuttamisen ydintavoitteena on kääntää kunnan tilikaudet ylijäämäiseksi (=kirjanpidollinen tasapaino) sekä hidastaa velkaantumista oleellisesti (=rahoituksellinen tasapaino).

Esitys kunnan talouden sopeuttamisen kokonaisuudesta jakautuu kolmeen osaan:

1. käyttötalouden menojen kasvun hidastaminen ja tulojen lisääminen NUUKA:n toimenpidesuunnitelman toimenpitein,
2. investointien sopeuttaminen investointihankkeita karsimalla ja uudelleen ajoittamalla NUUKA-ohjelman mukaisesti,
3. vahvistamalla investointien tulorahoitusta veroratkaisun kautta vuodesta 2022 lähtien NUUKA-ohjelman mukaisesti.

Pohjaesityksenä esitetään skenaarion 3 valintaa NUUKA-ohjelman toteuttamisen lähtökohdaksi. Siten käyttötaloutta sopeutettaisiin NUUKA:n toimenpidesuunnitelman mukaisesti, investointien kokonaismäärä ohjelmakaudella 2021-2029 olisi noin 322 milj. euroa ja investointien sopeutustarve aikaisempaan sopeuttamattomaan investointiohjelmaan nähden 132 milj. euroa, sekä kunnallisveroprosenttia korotettaisiin vuodesta 2022 alkaen 0,5 %-yksikköä.

Nykyisen talousennusteen perusteella edellä kuvattujen toimenpiteiden yhteisvaikutuksesta kunnan velkaantuminen hidastuisi, tilikaudet kääntyisivät ylijäämäiseksi lähivuosina ja samanaikaisesti kunnan elinvoiman kannalta tärkeimmät investointihankkeet pystytään toteuttamaan sekä peruspalveluiden laatu tasoa säilyttämään hyvänä. Myös verotus säilyisi pitkällä aikavälillä kilpailukykyisellä tasolla, kun ratkaisut verojen osalta tehtäisiin ajoissa ja isoilta kertakorotuksilta vältyttäisiin. Nurmijärvi olisi veronkorotuksesta huolimatta edelleen valtakunnallisesti mitattuna keskimääräinen verottaja.

Ennustejakson lopulla 2026-2029 talouden arvioidaan heikentyvän jälleen. Tämän perusteella NUUKA-ohjelman tavoitteita ja toimenpiteitä on syytä tarkastella säännöllisesti ohjelman voimassaoloaikana talousennusteiden tarkentuessa.

Investointimäärään ja veroratkaisuun vaikuttavat eri NUUKA-skenaariot on esitetty NUUKA-ohjelman luvussa 3.1.2. Kaikkiin skenaarioihin on laskettu mukaan NUUKA:n toimenpidesuunnitelmassa esitetyt käyttötalouden sopeutukset.

NUUKA-ohjelman prosessitavoitteet ja periaatelinjaukset on esitetty NUUKA-ohjelman luvuissa 3.2 ja 4.

Yhteistoimintamenettely talouden sopeuttamisen valmistelussa

Valmistelun aikana esitystä NUUKA-ohjelman päivittämisestä ja NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta sekä arvioita näiden lyhyen ja pitkän aikavälin henkilöstövaikutuksista on käsitelty yhteistoiminnassa henkilöstön edustajien kanssa. Yhteistoimintamenettely perustuu lakiin työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa. Yhteistoimintamenettely on toteutettu kunnan yhteistoimintaelimenä toimivassa yhteistyöryhmässä 14.9.2020 alkaen yhteensä viidessä kokouksessa ja menettely on kirjattu pöytäkirjoihin. Asian todettiin tulleen yhteistoimintalain mukaisesti käsitellyksi 26.11. pidetyssä kokouksessa.

Yhteistoiminnassa käsitelty esitys NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta ja päivitetystä NUUKA-ohjelmasta sisältää henkilöstövaikutteisia talouden tasapainottamisen keinoja, esimerkiksi toiminnan sopeuttamista ja uudelleenjärjestelyjä, tuotantotapojen selvityksiä, vapautuvien vakanssien lakkauttamisia, määräaikaisen henkilöstön käytön vähentämistä ja toimitilajärjestelyjä. Näiden toimenpiteiden tosiasialliseen valmisteluun ryhtymisestä tehdään erilliset päätökset hallintosäännön sekä muun sääntöohjauksen mukaisin toimivaltuuksin ja kunkin henkilöstövaikutteisen toimenpiteen valmisteluun sisältyy asianmukainen yhteistoimintamenettely ennen sitovaa päätöksentekoa.

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Esitys

Kunnanhallitus:

1. päättää hyväksyä päivitetyn NUUKA-ohjelman tavoitteineen vuosille 2020-2029 siten, että ohjelman toteuttamisen lähtökohdaksi valitaan skenario 3 sekä esittää sen edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi,

2. päättää hyväksyä käyttötalouden sopeuttamiseksi NUUKA:n toimenpidesuunnitelman vuosille 2021-2025 sekä esittää sen edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi,

3. valtuuttaa talousjohtajan tekemään NUUKA-ohjelmaan sekä NUUKA:n toimenpidesuunnitelmaan ja sen liitteisiin mahdollisia pienimuotoisia teknisiä korjauksia.

Pöytäkirja tarkastetaan tämän asian osalta heti kokouksessa.

Valmistelija

kunnanjohtaja Outi Mäkelä, puh. 040 317 2100

talusjohtaja Ville Rajahalme, puh. 040 317 2080

hallintojohtaja Katja Vuorinen, puh. 040 317 4000

henkilöstöjohtaja Leena Ojala, puh. 040 317 4409

sivistysjohtaja Tiina Hirvonen, puh. 040 317 4410

tekninen johtaja Jouko Lehtonen, puh. 040 317 2300

palvelujohtaja Aleksia liikelaitos Anu Savander-Hämäläinen, puh. 040 317 2070

Käsittely

Arto Hägg teki Jalavan ja Vaulamon kannattamana muutosesityksen, että kunnanhallitus päättää esittää valtuustolle, että kaikki alle 100 00 euron säästökohteet hyväksytään sellaisenaan lukuun ottamatta seuraavia kohteita: Kissankellon uima-allasavustuksesta luopuminen, A2-kielen opetuksen lakkauttaminen, neljän luokanopettajan viran lakkauttaminen, Monikon vuokra-avustusten lakkauttaminen opistoille, Perusopetuksen tuntikehyksen leikkaaminen, Lasten kotihoidon tuen kuntalisä, Yksityistieavustusmäärärahan vähentymine/vuosi.

Puheenjohtaja totesi, että on tehty kannatettu muutosesitys, joten pidetään nimenhuutoäänestys siten, että

esittelijän pohjaesitys = JAA

Häggin muutosesitys = EI

Äänestyksen tulos:

2 JAA -ääntä (Raekannas, Salonen)

9 EI -ääntä (Hyvämäki, Hägg, Jalava, Peltonen, Heinonen, Sailio, Tapiolinna, Vaulamo, Rätty)

Kunnanhallitus päätti äänin 2 JAA – 9 EI hyväksyä Häggin muutosesityksen.

Kunnanhallitus päätti yksimielisesti esittää valtuustolle, että seuraavat toimenpiteet poistetaan NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta eikä säästöä toteuteta:

19. Kissankellon uima-allasavustuksesta luopuminen

34. Vapaaehtoisen A2 -kielen opetuksen lakkauttaminen

35. Neljän luokanopettajan viran lakkauttaminen

37. Monikon vuokra-avustukset opistoille lakkautetaan

40. Perusopetuksen tuntikehyksen leikkaaminen 75 tunnilla

97. Yksityistieavustusmäärärahan vähentyminen /vuosi

Toimenpide 38. Alkuluokkien erillisavustuksen poistaminen:

Jonna Heinonen esitti Peltosen ja Tapiolinnan kannattamana, että toimenpide 38 poistetaan NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta.

Puheenjohtaja totesi, että on tehty kannatettu muutosesitys, joten pidetään nimenhuutoäänestys siten, että

esittelijän pohjaesitys = JAA

Heinosen muutosesitys = EI

Äänestyksen tulos:

5 JAA -ääntä (Hägg, Jalava, Salonen, Vaulamo, Rätty)

6 EI -ääntä (Hyvämäki, Peltonen, Heinonen, Raekannas, Sailio, Tapiolinna)

Kunnanhallitus päätti äänin 5 JAA – 6 EI hyväksyä Heinosen muutosesityksen ja poistaa toimenpiteen 38 NUUKAn toimenpidesuunnitelmasta.

Toimenpide 53. Kotihoidon kuntalisästä luopuminen vuodesta 2022 alkaen:

Arto Hägg esitti Peltosen ja Jalavan kannattamana, että kuntalisästä ei luovuta, vaan se olisi 150 euroa / kk / lapsi.

Tarja Salonen teki Tapiolinnan kannattamana esityksen, että kotihoidontuen kuntalisä on 200 euroa /kk / lapsi.

Puheenjohtaja totesi, että on tehty kaksi kannatettua muutosesitystä, joten pidetään nimenhuutoäänestys siten, että

Häggin muutosesitys = JAA

Salosen muutosesitys = EI

Äänestyksen tulos:

6 JAA -ääntä (Hägg, Jalava, Peltonen, Sailio, Vaulamo, Rätty)

5 EI -ääntä (Hyvämäki, Heinonen, Raekannas, Salonen, Tapiolinna)

Kunnanhallitus päätti äänin 6 JAA – 5 EI hyväksyä Häggin esityksen äänestettäväksi pohjaehdotusta vastaan.

Kunnanhallitus päätti ilman äänestystä yksimielisesti hyväksyä Häggin esityksen, että kuntalisä on 150 euroa / kk / lapsi.

Toimenpide 77. Aikuisten liikuntasalien käyttömaksun korottaminen:

Tarja Salonen esitti, että nostetaan käyttömaksu 16 euroon / tunti

Keskustelun jälkeen kunnanhallitus päätti yksimielisesti hyväksyä, että nostetaan käyttömaksu 15 euroon / tunti.

Toimenpide 78. Yleisöluisteluvuorojen käyttömaksujen periminen:

Petri Vaulamo esitti Raekannaksen ja Salosen kannattamana, että toimenpide 78 poistetaan NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta.

Kunnanhallitus päätti yksimielisesti, että toimenpide 78 poistetaan NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta.

Toimenpide 79. Lasten liikuntamaan käyttömaksujen periminen:

Riikka Raekannas esitti Salosen kannattamana, että toimenpide 79 poistetaan NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta.

Kunnanhallitus päätti yksimielisesti, että toimenpide poistetaan 79 poistetaan NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta.

Toimenpide 89. Katukunnossapidon mahdollisuudet:

Maiju Tapiolinna esitti Raekannaksen ja Salosen kannattamana, että toimenpide 89 poistetaan NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta.

Puheenjohtaja totesi, että on tehty kannatettu muutosesitys, joten pidetään nimenhuutoäänestys siten, että
esittelijän pohjaesitys = JAA
Tapiolinnan muutosesitys = EI

Äänestyksen tulos:

4 JAA -ääntä (Hägg, Jalava, Peltonen, Sailio)

7 EI -ääntä (Hyvämäki, Heinonen, Raekannas, Salonen, Tapiolinna, Vaulamo, Rätty)

Kunnanhallitus päätti äänin 4 JAA – 7 EI hyväksyä Tapiolinnan esityksen ja poistaa toimenpiteen 89 NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta.

Toimenpide 90. Liikunta- ja viheralueiden mahdollisuudet (mm. liikuntapaikkojen ja muiden alueiden laatutason vähentäminen ja palveluverkon karsinta vaiheittain):

Juha Peltonen esitti Tapiolinnan kannattamana, että toimenpide 90 poistetaan NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta.

Puheenjohtaja totesi, että on tehty kannatettu muutosesitys, joten pidetään nimenhuutoäänestys siten, että

esittelijän pohjaesitys = JAA

Peltosen muutosesitys = EI

Äänestyksen tulos:

3 JAA-ääntä (Hägg, Jalava, Salonen)

8 EI -ääntä (Hyvämäki, Peltonen, Heinonen, Raekannas, Sailio, Tapiolinna, Vaulamo, Rätty)

Kunnanhallitus päätti äänin 3 JAA – 8 EI hyväksyä Peltosen esityksen ja poistaa toimenpiteen 90 NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta.

Toimenpide 100. Porkkalan, Slumpin ja Veteraanimajan myynti:

Juha Peltonen esitti Tapiolinnan kannattamana, että toimenpide 100 poistetaan NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta.

Puheenjohtaja totesi, että on tehty kannatettu muutosesitys, joten pidetään nimenhuutoäänestys siten, että

esittelijän pohjaesitys = JAA

Peltosen muutosesitys = EI

Äänestyksen tulos:

8 JAA- ääntä (Hyvämäki, Hägg, Jalava, Heinonen, Raekannas Salonen, Vaulamo, Rätty)

3 EI -ääntä (Peltonen, Sailio, Tapiolinna)

Kunnanhallitus päätti äänin 8 JAA – 3 EI hyväksyä esittelijän pohjaesityksen ja säilyttää toimenpiteen 100 NUUKA:n toimenpidesuunnitelmassa.

Toimenpide 108. Ensimmäisen asemakaavan laatiminen ainoastaan kunnan omistamalle maalle: Arto Hägg teki Peltosen, Vaulamon, Hyvämäen, Jalavan, Salosen ja Raekannaksen kannattamana esityksen, että toimenpide 108 poistetaan NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta.

Kunnanhallitus päätti yksimielisesti hyväksyä esityksen ja poistaa toimenpiteen 108 NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta.

Päätös

Kunnanhallitus päätti

1. esittää valtuustolle, että NUUKA-ohjelman päivittämisestä päätetään talousarviovaltuustossa syksyllä 2021

2. hyväksyä käyttötalouden sopeuttamiseksi NUUKA:n toimenpidesuunnitelman vuosille 2021-2025 seuraavin poikkeuksin

- NUUKA:n toimenpidesuunnitelmasta poistetaan seuraavat toimenpiteet:

19. Kissankellon uima-allasavustuksesta luopuminen

34. Vapaaehtoisen A2 -kielen opetuksen lakkauttaminen

35. Neljän luokanopettajan viran lakkauttaminen

37. Monikon vuokra-avustukset opistoille lakkautetaan

38. Alkuluokkien erillisavustuksen poistaminen

40. Perusopetuksen tuntikehyksen leikkaaminen 75 tunnilla

78. Yleisöluisteluvuorojen käyttömaksujen periminen

79. Lasten liikuntamaan käyttömaksujen periminen

89. Katukunnossapidon mahdollisuudet

90. Liikunta- ja viheralueiden mahdollisuudet (mm. liikuntapaikkojen ja muiden alueiden laatutason vähentäminen ja palveluverkon karsinta vaiheittain

97. Yksityistieavustummäärärahan vähentyminen /vuosi

108. Ensimmäisen asemakaavan laatiminen ainoastaan kunnan omistamalle maalle

- toimenpide 53. Kotihoidon kuntalisästä luopuminen vuodesta 2022 alkaen; kotihoidontuen kuntalisästä ei luovuta, vaan kuntalisä on 150 euroa / kk / lapsi.

- Toimenpide 77. Aikuisten liikuntasalien käyttömaksun korottaminen; käyttömaksunostetaan 15 euroon / tunti

sekä esittää sen edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi.

3. valtuuttaa talousjohtajan tekemään NUUKA-ohjelmaan sekä NUUKA:n toimenpidesuunnitelmaan ja sen liitteisiin mahdollisia pienimuotoisia teknisiä korjauksia.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän asian osalta heti kokouksessa.